

SMJERNICE

za računovođe, revizore i finansijske/financijske radnike/djelatnike u Federaciji
Bosne i Hercegovine u provođenju obaveza u sprečavanju pranja novca i
financiranja terorističkih aktivnosti

(sa Listom pokazatelja – indikatora sumnji na pranje novca i financiranje
terorističkih aktivnosti)

Sadržaj:

1.	Opće odredbe.....	3
1.1.	Sadržaj	3
1.2.	Pravni osnov	4
1.3.	Definicije	4
2.	Obaveze računovođa, revizora i finansijskih djelatnika	5
2.1.	Osnovne odredbe	5
2.2.	Program procjene rizika	6
2.2.1.	Sadržaj programa procjene rizika	6
2.2.2.	Vrste (stepenovanje) rizika.....	6
2.2.3.	Primjena programa procjene rizika	7
2.2.4.	Analiza i inoviranje internog programa procjene rizika	8
2.3.	Identifikacija i praćenje klijenata	8
2.3.1.	Mjere identifikacije i praćenja klijenta	8
2.3.2.	Elementi identifikacije i praćenja.....	9
2.3.3.	Oblici identifikacije i praćenja klijenata.....	10
2.3.4.	Posebne napomene za identifikaciju i praćenje klijenata	10
2.4.	Suradnja sa FOO-om.....	11
2.4.1.	Obavještanje	11
2.4.2.	Izuzeci od obavještanja.....	12
2.5.	Ovlašteno osoba	12
2.5.1.	Imenovanje ovlaštene osobe.....	12
2.5.2.	Uvjeti za ovlaštenu osobu	12
2.5.3.	Zadaci ovlaštene osobe.....	13
2.5.4.	Uvjeti za rad ovlaštene osobe	14
2.6.	Stručno osposobljavanje	14
2.7.	Evidencije, dokumentacija i arhiva	15
2.7.1.	Sadržaj evidencija	15
2.7.2.	Čuvanje evidencija, zaštita i tajnost podataka.....	16
2.8.	Nadzor.....	17
3.	Lista pokazatelja sumnjivih transakcija i klijenata	17
3.1.	Opće napomene.....	17
3.2.	Indikatori za djelatnost revizora i računovođa	18
3.2.1.	Osnovni podaci o klijentu i njegovim poslovima	18
3.2.2.	Klijentovi uposlenici	19
3.2.3.	Transakcije	20
3.2.4.	Dokumentacija i informacije	21
3.2.5.	Komunikacije i ponašanje klijenta	22
3.3.	Ostali indikatori vezano za prijetnje od pranja novca	23
3.4.	Indikatori koji se odnose na financiranje terorizma	24
4.	Završne napomene.....	25
	Prilog # 1: Lista zemalja koje ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti	25
	Prilog # 2: UN (FATF) Lista zemalja koje ne ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.....	26
	Prilog # 3: EU Lista zemalja koje ne ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.....	26
	Prilog # 4: EU Lista nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe	26
	Prilog # 5: Lista zemalja rangiranih prema indeksima percepcije korupcije za 2018.godinu	26

Kao članica MONEYVAL-a, koji je jedan od osam pridruženih članova FATF-a, Bosna i Hercegovina je prihvatila sve međunarodne standarde utvrđene za prevenciju i borbu protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te je u tom smislu utvrdila potrebne zakonske i podzakonske akte i formirala nadležne organe i tijela zadužene za ova pitanja.

Zakon o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH utvrdio je u članku 4. obveznike primjene ovog zakona. U stavku 1., točka 1) ovog članka, kao obveznici primjene Zakona utvrđeni su, između ostalih i računovođe (alineja 3), revizori (alineja 4), te pravne i fizičke osobe koje obavljaju računovodstvene i usluge poreznog savjetovanja (alineja 5), koji su „dužni, prilikom obavljanja poslova iz svog djelokruga određenih drugim zakonima¹ provoditi mjere sprečavanja i otkrivanja pranja novca, te financiranja terorističkih aktivnosti i postupati prema odredbama ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, kojima se utvrđuju zadaci i obaveze drugih obveznika, ako to ovim zakonom nije drugačije određeno“².

Kako su navedeni obveznici sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (računovođe, revizori i fizičke i pravne osobe koje obavljaju računovodstvene i usluge poreznog savjetovanja) u Federaciji Bosne i Hercegovine u najvećem broju strukovno udruženi u Savez računovođa, revizora i finansijskih/financijskih radnika/djelatnika Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savez), a imajući u vidu da je Savez strukovno udruženje koje je ovlašteno za kontinuiranu edukaciju, kao i kontrolu kvalitete rada svog člansva, Savez je utvrdio ove

SMJERNICE

za računovođe, revizore i finansijske/financijske radnike/djelatnike u Federaciji Bosne i Hercegovine u provođenju obaveza u sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

1. Opće odredbe

1.1. Sadržaj

1.1.1. Smjernice za računovođe, revizore i finansijske/financijske radnike/djelatnike u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Obveznici) u provođenju obaveza u sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (u daljem tekstu: Smjernice) obuhvataju definicije Obveznika (pravni osnov), obaveze, prava i odgovornosti Obveznika u provođenju zakona, smjernice za procjenu rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kao i druga pitanja u vezi sa tim.

1.1.2. Smjernice sadrže i okvirnu listu pokazatelja koji bi trebali izazvati sumnju vezano za pranje novca i/ili financiranje terorističkih aktivnosti (indikatori rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti).

1.1.3. Smjernice su zasnovane na Zakonu o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i Pravilniku o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kao i

¹ U konkretnom slučaju, prije svega, Zakon o računovodstvu i reviziji (*Službene novine Federacije BiH, broj: 83/09*).

² Članak 48. Zakona.

drugim podzakonskim aktima, javno dostupnim važećim uputama, smjernicama i drugim dokumentima, uključivo akte međunarodnih organizacija i institucija.

1.1.4. **Termini i skraćenice** u ovim Smjernicama imaju slijedeće značenje:

- 1) **Član Saveza** – svaka fizička i pravna osoba, koja u skladu sa Statutom Saveza ima status člana Saveza (računovođe, revizori i finansijski radnici);
- 2) **FATF** - Financial Action Task Force (Grupa za finansijske aktivnosti sprečavanja pranja novca) je međunarodna organizacije osnovana 1989.godine s ciljem regulacije i praćenja poštivanja međunarodnih standarda prevencije i borbe protiv pranja novca , čiji je okvir djelovanja nakon 11. rujna 2001.godine proširen i na prevenciju i borbu protiv financiranja terorističkih aktivnosti;
- 3) **FOO** – Finansijsko obavještajno odjeljenje Agencije za istrage i zaštitu u BiH (SIPA), je krovna državna obavještajna jedinica, koja koordinira sve aktivnosti u sprečavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti u BiH;
- 4) **FTA** – financiranje terorističkih aktivnosti;
- 5) **MONEYVAL** - Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (Odbor eksperata za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma) je stalno tijelo Savjeta Evrope zaduženo za donošenje mjera za prevenciju i borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma, u sklopu kojega se vrše permanentne evaluacije primjene važećih standarda u ovoj oblasti u zemljama članicama – Moneyval je članica FATF-a;
- 6) **Obveznik** – svaka fizička i pravna osoba, koja u skladu sa Zakonom ima status obveznika u sistemu sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH; u ovom slučaju: računovođe, revizori i svaka fizička i pravna osoba koje obavlja računovodstvene i usluge poreznog savjetovanja (članak 4., stavak (1), točka l) alineje 3), 4) i 5) Zakona);
- 7) **Ovlaštena osoba** – svaka osoba koja je u skladu sa člancima 40. i 41. Zakona imenovano na dužnost ovlaštene osobe za sprečavanje pranje novca i financiranja terorističkih aktivnosti kod Obveznika;
- 8) **PN** – pranje novca;
- 9) **Pravilnik** - Pravilnik o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (*Službeni glasnik BiH, broj: 41/15*);
- 10) **Savez** – Savez računovođa, revizora i finansijskih djelatnika Federacije Bosne i Hercegovine;
- 11) **SPN** – sprečavanje pranja novca;
- 12) **Zakon** - Zakon o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (*Službeni glasnik BiH, broj: 47/14 i 67/16*);

1.2. **Pravni osnov**

1.2.1. Člankom 4., stavak 1., točka l), pod alinejama 3),4) i 5) utvrđeno je da su računovođe, revizori, kao i fizičke i pravne osobe koje obavljaju računovodstvene i usluge poreznog savjetovanja obveznici primjene Zakona.

1.3. **Definicije**

1.3.1. **Pranje novca**, prema članku 2, Zakona, podrazumijeva:

(a) zamjenu ili prijenos imovine, ako je ta imovina stečena kriminalnim radnjama, a s ciljem prikrivanja ili zataškavanja nezakonitog porijekla imovine ili pružanja pomoći nekoj osobi koja je umješana u takve aktivnosti radi izbjegavanja zakonskih posljedica počinjenih radnji;

(b) prikrivanje ili zataškavanje pravne prirode, mjesta porijekla, raspolaganja, kretanja, prava na ili vlasništva nad imovinom, ako je ta imovina stečena kriminalnim radnjama ili činom učešća u takvim radnjama;

(c) stjecanje, posjedovanje ili korištenje imovine stečene kriminalnim radnjama ili činom učešća u takvim radnjama;

(d) sudjelovanje ili udruživanje radi izvršenja, pokušaja izvršenja, odnosno pomaganja, poticanja, olakšavanja ili davanja savjeta pri izvršenju bilo koje od navedenih radnji;

(e) svrha, znanje, namjera potrebni kao elementi radnje pranja novca mogu se zaključiti na osnovu objektivnih i činjeničnih okolnosti.

1.3.2. Pranjem novca smatraće se i to kada su radnje, kojima je stečena imovina koja se pere, izvršene na teritoriji druge države.

1.3.3. **Financiranje terorističkih aktivnosti**, prema članku 2. Zakona, podrazumijeva:

(a) osiguravanje ili prikupljanje sredstava, na bilo koji način, direktno ili indirektno, s namjerom da budu upotrijebljena ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u potpunosti ili djelimično, za izvođenje terorističkih akata od strane terorističkih organizacija;

(b) poticanje i pomaganje u osiguravanju i prikupljanju imovine, bez obzira da li je teroristički akt izvršen i da li je imovina korištena za izvršenje terorističkog akta.

1.3.4. **Obveznici**³ su revizorsko društvo i samostalni revizor, pravne i fizičke osobe koje obavljaju računovodstvene usluge i usluge poreznog savjetovanja kao profesionalnu djelatnost (članak 48. Zakona). Dakle, ukoliko računovođe i revizori obavljaju svoje poslove u vidu profesionalne usluge, onda su Obveznici po Zakonu, a ukoliko te poslove obavljaju unutar poslovnog subjekta, kao njegovi uposlenici, ne smatraju se Obveznicima primjene Zakona, što ne isključuje njihove obaveze u sklopu obaveza poslovnog subjekta gdje su uposleni.

2. Obaveze računovođa, revizora i finansijskih djelatnika

2.1. Osnovne odredbe

Obveznici su dužni u potpunosti provoditi mjere i aktivnosti propisane Zakonom i Pravnikom, odnosno date u ovim Smjernicama, a koje se odnose, ne ograničavajući se samo, na:

(a) izradu i primjenu internog programa procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, njegovu stalnu analizu i dogradnju;

(b) vršenje stalne identifikacije i praćenja klijenata sa aspekta sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, u onim aspektima i po onim procedurama kako to utvrđuju važeći propisi;

(c) imenovanje ovlaštene osobe za poslove sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti⁴,

(d) obavljanje permanentne stručne obuke i osposobljavanje osoba, posebno ovlaštenog (ovlaštenih) za poslove sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(e) aktivna saradnja sa nadležnim državnim organom (Finansijsko obavještajnim odjeljenjem Državne agencije za istrage i zaštitu u BiH);

³ Definicija iz članka 4., stavak 1., točka 1), alineje 3), 4) i 5) Zakona.

⁴ Obveznici koji imaju četiri ili manje zaposlenih, ako nisu imenovali ovlaštenu osobu, ovlaštenom osobom se smatra zakonski zastupnik ili druga osoba koje vodi poslove Obveznika, odnosno odgovorna osoba obveznika prema zakonskim propisima (članak 40., stavak (3) Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti – Sl.glasnik BiH br.47/14 i 67/16).

(f) vođenje propisanih evidencija, te propisno arhiviranje, zaštita i čuvanje tih evidencija i dokumentacije vezano za pitanja sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(g) obavljanje i drugih aktivnosti, propisanih za Obveznike.

2.2. Program procjene rizika

2.2.1. Sadržaj programa procjene rizika.

2.2.1.1. Obveznici su dužni⁵ izraditi i usvojiti pisani interni program procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kojim će odrediti nivo rizika grupa klijenata ili pojedinih klijenata vezano za njihovo geografsko područje rada, poslovni odnos, transakcije, proizvod ili usluge, način njihovog pružanja klijentu; nova tehnološka dostignuća u vezi sa mogućom zloupotrebom u svrhu pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.2.1.2. Program procjene rizika treba sadržavati i metode za smanjenje procjenjenih rizika i praćenje promjena rizika, evidentiranja odluka vezanih za veći ili manji rizika po svakom elementu procjenjenog rizika, praćenja efektivnosti i provedbe programa, te osiguranje da se interni program procjene rizika uvrsti u internu obuku obveznika.

2.2.1.3. Programom procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti član Saveza – Obveznik obavezno utvrđuje procedure za provođenje mjera vezanih za utvrđene elemente identifikacije i praćenja klijenata⁶.

2.2.1.4. Interni program procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti Obveznici trebaju dostaviti FOO-u na suglasnost, a koji će postati važeći po dobivanju te suglasnosti.

2.2.2. Vrste (stupnjevanje) rizika.

2.2.2.1. Rizik od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti može biti veći i manji, što određuje daljnja postupanja Obveznika prema toj vrsti rizika. Obveznici su dužni u internom programu procjene rizika odrediti vrstu (stupanj) rizika za svaki element rizika i za svakog klijenta (geografsko područje, poslovni odnos, transakcije, proizvod i/ili uslugu, način pružanja istih, tehnološka dostignuća itd). U načelu, rizici se mogu razvrstati na način kako je to pojašnjeno u daljem tekstu ovih Smjernica.

2.2.2.2. **Veći rizik** predstavlja ukoliko klijent:

(a) ima svoje sjedište u u zemlji:

1) koja je predmet sankcija, embarga ili sličnih mjera Ujedinjenih nacija ili drugih međunarodnih organizacija kojima se BiH pridružila;

2) koja je označena od strane FATF-a ili druge međunarodne organizacije kao zemlja kojoj nedostaju međunarodno prihvaćeni standardi za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

⁵ U skladu sa odredbama članka 5. Zakona i članka 2. Pravilnika.

⁶ Vidjeti poglavlje 2.3.1. *Mjere identifikacije i praćenja klijenata* iz ovih Smjernica.

3) koja je označena od strane FATF-a ili druge međunarodne organizacije kao zemlja koja financira ili daje podršku terorističkim aktivnostima, koja ima određene terorističke organizacije koje djeluju u njoj;

4) koja je označena od strane vjerodostojnog izvora, kao zemlja u kojoj postoji značajan obim korupcije⁷;

5) koja je u procjeni nadležnih međunarodnih organizacija poznata po proizvodnji ili dobro organiziranoj i razvijenoj trgovini drogom;

6) koja je poznata kao finansijski/porezni raj i/ili off shore finansijski centar⁸.

(b) vrši svoje transakcije pod neobičnim okolnostima,

(c) trguje novčanicama, plemenitim metalima i drugim proizvodima koji daju anonimnost i

(d) u drugim slučajevima određenim Zakonom, Pravilnikom i Smjernicama.

2.2.2.3. **Manji rizik** vezano za prijetnje od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti su:

(a) banke, osiguravajuća društva i druge pravne i fizičke osobe koje se bave posredovanjem pri prodaji polica osiguranja, te investicijska i mirovinska društva i fondovi, neovisno od pravne forme, koji imaju sjedište u BiH, odnosno sjedište ili centralu u zemljama sa liste zemalja koje su prihvatile međunarodne standarde za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti⁹;

(b) proizvodi vezani za dugoročnu štednju;

(c) finansijske aktivnosti koje se vrše povremeno ili u veoma ograničenom obimu.

2.2.2.4. Obveznici su dužni stalno pratiti i inovirati vlastite kategorizacije većeg i manjeg rizika, shodno zvaničnim dokumentima nadležnih državnih institucija, kao i međunarodnih institucija (liste koje utvrđuju Ujedinjene nacije¹⁰ i Evropska unija¹¹), koje također treba pratiti, obzirom na relativno česte izmjene.

2.2.2.5. Obveznici će u svom internom programu procjene rizika propisati vrste i sadržaj postupaka identifikacije i praćenja klijenata shodno stupnju rizika, koje u skladu sa načinima identifikacije i praćenja klijenata iz poglavlja „2.3.1. Identifikacija i praćenje klijenata“ ovih Smjernica mogu biti *redovne, pojačane i pojednostavljene*¹².

2.2.3. Primjena programa procjene rizika

2.2.3.1. Obveznici će u potpunosti i u svim slučajevima primjenjivati cjelovito odredbe vlastitog programa procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.2.3.2. U postupku primjene internog programa procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti Obveznici će po potrebi informirati FOO, voditi evidencije o svim izvršenim radnjama u tim postupcima, na način i u formi koju propišu tim internim programom.

⁷ Vidjeti Prilog # 5.

⁸ Vidjeti Prilog # 4.

⁹ Vijeće ministara BH na prijedlog FOO-a utvrđuje listu zemalja koje imaju uspostavljene međunarodno priznate standarde za SPN i FTA i koje predstavljaju manji rizik (vidjeti Prilog # 1.).

¹⁰ Vidjeti Prilog # 2.

¹¹ Vidjeti Prilog # 3

¹² članak 3. Pravilnika

2.2.4. Analiza i inoviranje internog programa procjene rizika

2.2.4.1. Obveznici treba da redovno (najmanje jednom godišnje) vrše provjeru vlastitog internog programa procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te ukoliko se tom provjerom i analizom utvrdi potreba za održanim izmjenama i dopunama, iste u što kraćem roku izvrše.

2.2.4.2. Analize vlastitog internog programa procjene rizika Obveznici treba da rade u pisanoj formi, bez obzira da li se na osnovu njih vrše kasnije izmjene i dopune tog programa ili ne.

2.2.4.3. Obveznici trebaju, prije primjene izmjena i dopuna postojećeg internog programa da informiraju FOO, a izmjene i dopune će primjenjivati nakon dobivene suglasnosti od FOO-a.

2.3. Identifikacija i praćenje klijenata

2.3.1. Mjere identifikacije i praćenja klijenta

2.3.1.1. Član Saveza – Obveznik zakonski je dužan provoditi mjere sprečavanja i otkrivanja pranja novca , te financiranja terorističkih aktivnosti i postupati prema odredbama Zakona i propisa donesenih na temelju njega kojima se utvrđuju zadaci i obaveze i drugih obveznika, osim u slučajevima kada je to Zakonom drugačije određeno.

2.3.1.2. Član Saveza – Obveznik dužan je preduzeti mjere identifikacije i praćenja klijenta prilikom:

- (a) uspostavljanja poslovnog odnosa s klijentom;
- (b) obavljanja transakcija u iznosu od 30.000 KM ili većem, bez obzira da li je transakcija obavljena u jednoj operaciji ili više njih evidentno povezanih;
- (c) postojanja sumnji u vjerodostojnost i adekvatnost prethodno dobivenih informacija o klijentu ili stvarnom vlasniku;
- (d) postojanja sumnje na pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti u pogledu transakcije ili klijenta bez obzira na iznos transakcije, odnosno druge radnje klijenta u slučajevima kada:

- 1) pomažu u planiranju ili provođenju transakcija za klijenta u vezi sa:
 - i. kupovinom ili prodajom nekretnina ili udjela, odnosno dionica gospodarskog društva;
 - ii. upravljanjem novčanim sredstvima, finansijskim instrumentima ili drugom imovinom u vlasništvu klijenta;
 - iii. otvaranjem ili upravljanjem bankovnim računima, štednim ulozima ili računima za poslovanje s finansijskim instrumentima;
 - iv. prikupljanjem sredstava potrebnih za osnivanje, djelovanje ili upravljanje gospodarskim društvom;
 - v. osnivanjem, djelovanjem ili upravljanjem ustanovom, fondom, gospodarskim društvom ili drugim sličnim pravno-organizacionim oblikom;

- 2) obavljaju u ime i za račun klijenta finansijsku transakciju ili transakciju u vezi sa nekretninama.

2.3.1.3. Članovi Saveza – Obveznici provode procedure identifikacije i praćenja klijenata u okviru navedenih obaveza iz prethodne točke u mjeri i obimu koji su primjereni djelokrugu njihovih poslova.

2.3.2. Elementi identifikacije i praćenja

2.3.2.1. *Elementi identifikacije i praćenja klijenta*¹³ podrazumijevaju:

- (a) utvrđivanje identiteta klijenta i provjeru njegovog identiteta;
- (b) utvrđivanje stvarnog vlasnika;
- (c) utvrđivanje identita zastupnika pravne osobe, opunomoćenika i drugih pravnih osoba;
- (d) dobivanje podataka o svrsi ili prirodi poslovnog odnosa ili transakcije, kao i drugih podataka propisanih Zakonom;
- (e) stalno praćenje poslovnog odnosa, posebno transakcija, poslovnog profita, rizičnosti poslova, izvora sredstava, ažurnosti dokumentacije, podataka i informacija, itd.

2.3.2.2. *Utvrđivanje identiteta klijenta (osobe)*, bez obzira da li se radi o stvarnom vlasniku, odgovornom licu, zastupniku i/ili opunomoćniku) vrši se za:

(a) fizičku osobu uvidom važeći identifikacijski dokument (osobna iskaznica, vozačka dozvola ili putovnica) ili iz drugih važećih vjerodostojnih izvora i uvidom u originalnu dokumentaciju ili njenu ovjerenu kopiju iz koje se potvrđuje status te fizičke osobe u vezi sa klijentom;

(b) pravnu osobu uvidom u original ili ovjerenu kopiju dokumentacije ili iz drugog javno dostupnog vjerodostojnog izvora koja se odnosi na:

- 1) registraciju (dokument nadležnog organa gdje je ta pravna osoba registrirana);
- 2) dodjeli identifikacijskog broja od nadležnih organa;
- 3) finansijske izvještaje;
- 4) opis osnovnih poslovnih aktivnosti;
- 5) informacije o ovlaštenim osobama i potpisnicima, sa uzorcima njihovih potpisa.

2.3.2.3. Identifikacija i praćenje klijenta vrši se na osnovu uvida u važeći ažurni identifikacijski dokument klijenta, tj. originalnu ispravu ili njenu ovjerenu kopiju ili ovjerenu dokumentaciju iz sudskog ili drugog javnog registra. Iznimno, ukoliko sve podatke u postuku identifikacije i praćenja klijenta nije moguće pribaviti na ovako propisan način, podaci koji nedostaju prikupljaju se neposredno na osnovu pisane izjave klijenta ili njegovog zakonskog zastupnika.

2.3.2.4. Identifikacija i praćenje klijenata se može, pod Zakonom propisanim uvjetima, vršiti i preko trećih osoba¹⁴. Pod trećim osobama, u smislu ove odredbe, se podrazumijevaju:

¹³ Članak 7. Zakona

¹⁴ Članci 17., 18. i 19. Zakona.

- 1) banke,
- 2) osiguravajuća društva (uključivo i društva za posredovanje u osiguranju),
- 3) mikrokreditne organizacije,
- 4) posrednici u trgovanju vrijednosnim papirima, finansijskim instrumentima, devizama, indeksnim instrumentima, kamatnim stopama, robnim fjučersima i
- 5) revizori.

2.3.2.5. Obveznik je prema važećim propisima u BiH dužan odbiti uspostavljanje poslovnog odnosa sa klijentom ukoliko ne može provesti mjere iz točke 2.3.2.1.(pod „a“, „b“, „c“ i/ili „d“), odnosno prekinuti uspostavljeni odnos i o tome obavijestiti FOO i dostaviti mu svu raspoloživu dokumentaciju.

2.3.3. Oblici identifikacije i praćenja klijenata

2.3.3.1. Prilikom izvršavanja svojih obaveza član Saveza – Obveznik u sistemu sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, primjenjuje redovnu, pojačanu ili pojednostavljenu identifikaciju i praćenje.

2.3.3.2. **Redovna identifikacija i praćenje klijenta** obavlja se u svim slučajevima propisanim internim programom procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, odnosno u slučajevima propisanim Zakonom i Pravilnikom. To podrazumijeva propisanu identifikaciju klijenta u svim navedenim aspektima na jedan od propisanih načina, te praćenje klijentovih poslovnih aktivnosti, kako po strukturi, tako i po njihovom obimu, a u skladu sa internim programom procjene rizika. Redovna identifikacija i praćenja obuhvataju: utvrđivanje identiteta klijenta, njegovog stvarnog vlasnika, svrhe, namjene i prirode poslovnog odnosa i/ili transakcije.

2.3.3.3. **Pojačana identifikacija i praćenje klijenata** se primjenjuju u uvjetima kada se kod klijenta utvrdi postojanje opravdanih sumnji u vezi sa bilo kojim pokazateljem iz Liste indikatora¹⁵. U ovom slučaju, pored postupaka propisanih za redovnu identifikaciju i praćenje klijenata Obveznik treba prikupiti što više vjerodostojnih dokaza u vezi sa konkretnom sumnjom i obavezno o tome obavjetiti FOO-a i dostaviti raspoložive dokaze..

2.3.3.4. **Pojednostavljena identifikacija i praćenje klijenata** primjenjuje se u uvjetima kada je klijent organ ili institucija u BiH ili institucija sa javnim ovlaštenjima, banka, osiguravajuće društvo ili osoba koja se bavi posredovanjem u prodaji polica osiguranja, investicijski ili mirovinski fondovi ili društva sa sjedištem u BiH ili u zemljama sa liste Vijeća ministara FBiH¹⁶, kao i klijenti koje je član Saveza – obveznik svrstao u grupu klijenata sa niskim nivoom rizika od pranja novca i financiranja terorizma.

2.3.4. Posebne napomene za identifikaciju i praćenje klijenata

¹⁵ Vidjeti dio Smjernica „Lista pokazatelja sumnjivih transakcija i klijenata“.

¹⁶ Lista koju Vijeće ministara BiH utvrđuje na prijedlog FOO-a, prema članku 7., stavak (1) Pravilnika.

2.3.4.1. Član Saveza – Obveznik dužan je poduzeti mjere identifikacije i praćenja klijenta prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa svakim klijentom, ugovaranja novih poslova sa postojećim klijentom ili smanjenjem obima poslova.

2.3.4.2. Član Saveza – Obveznik je dužan pratiti i poštivati zakonske odredbe kojima se propisuju ograničenja ili zabrane vezano za:

- (a) posebne mjere kada su klijenti politički ili javno eksponirane osobe;
- (b) posebnu pažnja u slučajevima upotrebe novih tehnoloških dostignuća, naročito vezano za transakcije;
- (c) zabranu korištenja skrivenih računa;
- (d) zabranu korištenja fiktivnih banaka;
- (e) ograničenja u plaćanju gotovinom (do 30.000 KM u jednoj ili više vezanih transakcija, a u slučaju sumnji i kod manjih iznosa).

2.4. Suradnja sa FOO-om

2.4.1. Obavještanje

2.4.1.1. Kada član Saveza – Obveznik utvrdi da, u vezi sa određenim klijentom ili transakcijom, postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti, dužan je bez odlaganja obavijestiti o tome FOO, tj. u slučaju:

- (a) svakog pokušaja ili obavljene sumnjive transakcije, sumnjivih sredstava nezavisno od transakcije, sumnjivog klijenta ili osobe;
- (b) gotovinske transakcije u iznosu od 30.000 KM ili,
- (c) povezanih gotovinskih transakcija čija ukupna vrijednost iznos 30.000 KM ili više.

2.4.1.2. Član Saveza – obveznik dužan je uz prijavu sumnjive transakcije FOO-u i dostaviti podatke da:

- (a) transakcija odstupa od uobičajenih transakcija klijenta po svojim karakteristikama povezanim sa statusom klijenta ili drugim karakteristikama klijenta ili sredstvima ili drugim karakteristikama, odnosno da sadrži potrebne pokazatelje koji upućuju na sumnju na pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti;
- (b) transakcija ima usmjerenje na izbjegavanje propisa kojima se reguliše sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.4.1.3. U slučaju iz tč.2.4.1.1. (a), član Saveza je dužan obavijestiti FOO, odmah po uočavanju sumnje, po mogućnosti prije obavljanja transakcije, prilažući raspoložive dokaze (informacije, dokumentaciju), a ukoliko iz opravdanih razloga (na primjer: transakcija nije izvršena u cjelini ili sl.) to nije u mogućnosti uraditi, neophodno je da prijavu izvrši što je prije moguće, uz navođenje razloga zbog čega je došlo u kašnjenju u vezi sa ovom prijavom.

2.4.1.4. Dostava informacija i dokumentacije FOO-u¹⁷ vrši se poštom ili putem Obveznikovog kurira. Sugerira se da dostava putem pošte obavezno bude putem preporučenih pošiljki. U slučaju hitnosti, dostava se može izvršiti i faksom, ali uz obaveznu naknadu dostavu poštom ili kurirom.

2.4.1.5. Član Saveza – Obveznik dužan je odmah, a najkasnije nakon 3 (tri) radna dana, obavijestiti FOO u slučajevima kada klijent od njega traži savjet u vezi sa pranjem novca ili financiranjem terorističkih aktivnosti.

2.4.1.6. FOO ima pravo, u okvirima određenim Zakonom:

(a) po vlastitoj ocjeni zatražiti od Obveznika dostavljanje podataka o sumnjivim transakcijama, klijentima (odnosno licima);

(b) dati nalog za privremenu obustavu transakcije;

(c) dati nalog Obvezniku za kontinuirano praćenje finansijskog poslovanja klijenta.

2.4.2. Izuzeci od obavještavanja

2.4.2.1. Članovi Saveza – Obveznici nisu dužni obavještavati FOO vezano za izvršenje transakcije u iznosu od 30.000 KM i više (ili u slučajevima više povezanih transakcija koje zbirno čine ovaj ili veći iznos), za negotovinske transakcije, osim u slučaju sumnji da drugi obveznici nisu ili su propustili to učiniti u okvirima svojih zakonskih obaveza i ovlaštenja..

2.4.2.2. Članovi saveza – Obveznici nisu dužni provoditi internu reviziju izvršavanja zadataka u sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, pa ni obavještavati FOO u vezi sa tim.

2.5. Ovlaštena osoba

2.5.1. Imenovanje ovlaštene osobe

2.5.1.1. Član Saveza - Obveznik je obavezan imenovati ovlaštenu osobu i jednog ili više zamjenika za obavještavanje FOO-a i izvršavanje drugih dužnosti vezano za sprečavanje pranja novca i financiranje terorističkih aktivnosti.

2.5.1.2. Obveznik je dužan ovlaštenoj osobi za SPN i FTA osigurati jedno od rukovodećih mjesta, kako bi obaveze mogao izvršavati maksimalno efikasno.

2.5.1.3. U slučaju kad Obveznik ima četiri ili manje uposlenih, ovlaštena osoba se smatra zakonski zastupnik, odnosno odgovorna osoba prema Zakonu.

2.5.2. Uvjeti za ovlaštenu osobu

2.5.2.1. Ovlaštena osoba obavezno treba da ispunjava sljedeće uvjete:

¹⁷ Iako je propisan i način elektronske dostave informacija i dokumentacije FOO-u vezano za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (forme propisane za *osobe koje obavljaju profesionalnu djelatnost*, što uključuje računovođe i revizore) do uspostave ovakvog načina komunikacija, preporučuje se da komunikacije sa FOO-om obavljaju poštom ili kurirom.

(a) da ima odgovarajuće profesionalne kvalifikacije za zadatke sprečavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te osobine i iskustvo potrebno za obavljanje funkcije ovlaštene osobe¹⁸;

(b) da nije pravosnažno osuđivana za krivična djela, niti da se protiv nje vodi krivični postupak, osim u slučaju djela ove vrste iz oblasti prometa;

(c) da dobro poznaje prirodu poslovnih aktivnosti člana Saveza – Obveznika, posebno na polju izloženosti rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.5.2.2. Kako je Zakon utvrdio da je Ovlaštena osoba i odgovorna osoba koje zastupa obveznika, kod obveznika sa 4 (četiri) i manje uposlenih, ukoliko nisu posebno imenovali Ovlaštena osoba, može se zaključiti da se u tom slučaju ne postavljaju uvjeti za njegovo imenovanje navedeni pod prethodnom tačkom Smjernica.

2.5.2.3. Novoprimitljeni uposlenici kod Obveznika za poslove ovlaštene osobe za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti obavezno moraju ispunjavati naprijed navedene uvjete.

2.5.3. Zadaci ovlaštene osobe

2.5.3.1. Ovlaštena osoba člana Saveza – Obveznika imenovano za sprečavanje pranja novca i financiranje terorističkih aktivnosti ima sljedeće osnovne zadatke:

(a) uspostavljanja, funkcioniranja i razvoja sistema za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti kod obveznika;

(b) ispravnog i blagovremenog izvještavanja FOO-a, u skladu sa Zakonom;

(c) učešća u definiranju i izmjenama operativnih procedura, što uključuje i programe procjene rizika, i u pripremi internih odredbi koje se tiču sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(d) učešća u izradi smjernica za realizaciju kontrole u otkrivanju i sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(e) praćenja i koordinacije aktivnosti Obveznika u sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(f) predlaganja Obvezniku unapređenja sistema sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, što može uključivati i uspostavljanje i razvoj informatičke podrške za tu namjenu;

(g) sudjelovanje u pripremi profesionalne edukacije i programa obuke za uposlene kod Obveznika vezano za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.5.3.2. Ukoliko Obveznik imenuje i zamjenike, oni mijenjaju Odgovornu osobu u slučajevima njegove odsutnosti i imaju iste zadatke, kao što je navedeno u prethodnoj tački za Odgovornu osobu.

¹⁸ Odredba članka 41., stavak (1), tačka a) Zakona, nije jasno utvrdila na koji način se potvrđuje da neka osoba posjeduje ove kvalifikacije, pa se preporučuje članovima Saveza da prioritet u kriterijima izbora ovlaštene osobe za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti daju ispunjenju ostalih kriterija, a da imenovanu ovlaštenu osobu potom maksimalno usmjere na specijalističke edukacije za ovu oblast, kako bi se udovoljilo ovom zakonskom uvjetu.

2.5.4. Uvjeti za rad ovlaštene osobe

2.5.4.1. Obveznik je dužan osigurati Ovlaštenoj osobi za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti:

(a) pristup informacijama, podacima i dokumentaciji neophodim za obavljanje njegovih zaduženja, bez ograničenja;

(b) potrebne i odgovarajuće uvjete za rad (materijalne i kadrovske);

(c) uvjete za adekvatnu zaštitu povjerljivih podataka i dokumentacije (prostorne i tehničke), što uključuje i zabranu odavanja podataka neovlaštenim osobama;

(d) stalno stručno osposobljavanje i

(e) adekvatnu zamjenu za vrijeme odsustva, posebno ukoliko nisu imenovani zamjenici Ovlaštene osobe za sprečavanje pranja novca i financiranje terorističkih aktivnosti.

2.5.4.2. Obveznik je dužan osigurati da svi uposlenici, posebno rukovodeće osobe i osobe sa posebnim ovlaštenjima bez ograničenja surađuju sa Ovlaštenom osobom za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, da u tim postupcima daju ispravne, aktualne i odgovarajuće informacije, podatke i/ili dokumente.

2.6. Stručno osposobljavanje

2.6.1. Obveznik je dužan osigurati redovno stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje:

(a) Ovlaštenih osoba za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i

(b) ostalih zaposlenika.

2.6.2. Obrazovanje, osposobljavanje i obuku iz oblasti sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti Obveznika može biti *interna* i *eksterna*, a vrši se na osnovu prethodno utvrđenog vlastitog plana, koji čini sastavni dio internog programa procjene rizika od PN i FTA.

2.6.3. Obveznik je dužan osigurati redovnu godišnju edukaciju i internog i eksternog tipa, vodeći računa da ta edukacija bude u sadržaju i vremenu adekvatna objektivnim potrebama Obveznika.

2.6.4. **Interna obuka** se u principu vrši za zaposlenike obveznika i obavezno mora, pored ostalih sadržaja, uključivati obuku vezanu za:

(a) interni program procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(b) listu indikatora na sumnje od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;

(c) internu organizaciju sistema sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti kod obveznika, s posebnim osvrtom na procedure identifikacije i praćenja klijenata, kontakte sa ovlaštenom osobom i drugo;

(d) način zaštite i čuvanja informacija, podataka i dokumentacije, s posebnim naglaskom na zabranu odavanja informacija i dokumentacije novlaštenim osobama i

(e) druga pitanja vezana za sistem sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.6.5. Internu obuku u principu obavlja ovlaštena osoba Obveznika zadužena za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Internu obuku mogu obavljati i druge stručne osobe, uposlene kod Obveznika ili vanjski suradnici sa znanjima iz određene oblasti obuke.

2.6.6. **Eksterna obuka** podrazumijeva razne specijalističke obuke vezane za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, koje organiziraju nadležni organi ili edukatori koji posjeduju suglasnost tih organa ili Saveza.

2.6.7. U eksternoj edukaciji u principu prisustvuje Ovlaštena osoba Obveznika zaduženo za sprečavanje pranja novca i financiranje terorističkih aktivnosti i njegovi zamjenici, ako su imenovani, a preporučuje se i učešće drugih uposlenih u firmi, posebno rukovodećih kadrova i osoba sa posebnim ovlaštenjima kod Obveznika.

2.6.8. Savez može, u skladu sa preuzetim obavezama koje proizilaze iz članstva u međunarodnim strukovnim asocijacijama¹⁹, propisati svojim članovima i detaljnije obaveze po pitanju osposobljavanja, edukacije i kontinuiranog razvoja vezano za oblast sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

2.7. **Evidencije, dokumentacija i arhiva**

2.7.1. **Sadržaj evidencija**²⁰

2.7.1.1. Evidencije o izvršenoj proceduri identifikacije i praćenja klijenta minimalno sadrže:

- (a) naziv, sjedište i matični broj klijenta (fizičke ili pravne osobe);
- (b) ime, prezime, adresu prebivališta, datum i mjesto rođenja, jedinstveni matični broj osobe i naziv organa koji je izdao identifikacijski dokument osobi koja (osobno za sebe, kao fizička osoba ili za pravnu osobu) uspostavlja poslovni odnos ili obavlja transakciju;
- (c) razloge i datum (datume) uspostavljanja poslovnog odnosa ili transakcije (informacije o djelatnosti klijenta);
- (d) iznos i valutu, svrhu i način obavljanja poslovne transakcije, uključujući i podatke o osobi kojoj je transakcije namjenjena (ime i prezime, odnosno naziv, adresa prebivališta, odnosno sjedišta);
- (e) ako je riječ o doznakama iz inozemstva, ime i prezime i adresa prebivališta, odnosno naziv i adresa sjedišta, nalagodavca uplate;
- (f) podatke o porijeklu novca ili imovine koja je predmet transakcije;
- (g) razloge zbog kojih je neka transakcija ili klijent (odnosno, osoba) sumnjiva,

¹⁹ Svjetske asocijacije računovođa i revizora (IFAC) i europske (Accountancy Europe).

²⁰ Ove evidencije su u principu propisane za finansijske institucije koje obavljaju ove transakcije (banke, mikrokreditne organizacije, lizing društva, osiguranja i sl.), ali i članovi Saveza – Obveznici su dužni voditi ih, te prikupiti ovdje navedene informacije i dokumentaciju u skladu sa svojim objektivnim mogućnostima, odnosno dostupnosti tih informacija i dokumentacije.

(h) ime, prezime, adresu prebivališta, datum i mjesto rođenja svake fizičke osobe koja direktno ili indirektno posjeduje najmanje 20% poslovnog udjela (dionica/akcija i drugih vlasničkih prava) u pravnoj osobi – klijentu, na temelju kojih sudjeluje u njegovom upravljanju²¹.

2.7.1.2. Obveznik je dužan posebno voditi evidencije kod prijenosa gotovine i imovine preko državne granice, koje sadrže podatke o:

(a) imenu, prezimenu, stalnom prebivalištu, datumu i mjestu rođenja i jedinstvenom matičnom broju fizičke osobe koja prenosi gotovinu ili imovinu:

(b) nazivu, sjedištu matičnom broju pravne osobe ili imenu, prezimenu, stalnom prebivalištu, datumu i mjestu rođenja i jedinstvenom matičnom broju fizičke osobe, koja za pravnu osobu prenosi gotovinu ili imovinu, sa podacima o iznosu, valuti i svrsi prijenosa, mjestu, datumu i vremenu prelaska državne granice;

(c) prijavi prijenosa gotovine ili imovine preko državne granice Upravi za indirektno oporezivanje BiH (sa naznakom da li je bila izvršena ili nije).

2.7.1.3. Obveznik je dužan također voditi evidencije o ostalim aktivnostima vezano za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, a posebno vezano za:

(a) programe procjene rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, uključujući izvještaje u vezi sa tim, kao i liste indikatora na sumnje od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te druge dokumente u vezi sa tim;

(b) izbor i imenovanje ovlaštene osobe za sprečavanje pranja novca i financiranje terorističkih aktivnosti osoba i njegovih zamjenika (ukoliko su birani/imenovani);

(c) izvještaje o radu ovlaštene osobe i druge vezane dokumente i informacije u vezi sa tim;

(d) planove obuke osoba za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, izvještaje o realizaciji tih planova sa detaljima o izvršenim obukama (sadržaj, vrijeme, trajanje itd);

(e) zapisnike o izvršenom nadzoru nadležnih nadzornih tijela kod Obveznika, date preporuke i/ili poduzete mjere u vezi sa tim, izvještaje o otklanjanju eventualno uočenih nedostataka u postupku tih nadzora i

(f) druge dokumenete i informacije vezane za naprijed navedeno.

2.7.2. Čuvanje evidencija, zaštita i tajnost podataka

2.7.2.1. Obveznik ostavlja kopije dokumenata za vlastite potvrde na osnovu čijih originala je izvršena identifikacija klijenta, odnosno izjavu odgovorne osobe klijenta u slučaju kad sve propisane informacije ne mogu biti prikupljene na osnovu validnih dokumenata (na primjer, kod utvrđivanja identiteta stvarnog vlasnika).

2.7.2.2. Član Saveza – Obveznik dužan je izraditi procedure korištenja (upotrebe), zaštite i čuvanja evidencija i drugih dokumenata i informacija u vezi sa sprečavanjem pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

²¹ Ove osobe su Zakonom određena kao povezane osobe.

2.7.2.3. Obveznici su dužni čuvati informacije, podatke i dokumentaciju u vezi sa klijentom, odnosima koji su uspostavljeni sa njim i izvršenim transakcijama najmanje 10 (deset) godina od dana okončanja poslovnog odnosa, izvršenja transakcije ili momenta identifikacije²².

2.7.2.4. U okviru obaveze iz tč.2.7.2.2. Smjernica, Obveznici posebno trebaju utvrditi procedure zaštite objavljivanja podataka klijentu na kojega se određeni podaci ili dokumenti ovih evidencija odnose, kojih su dužni da se pridržavaju sve osobe Obveznika ili u vezi sa Obveznikom, kojima su iste poznate²³.

2.7.2.5. Izuzeće u odnosu na prethodnu točku je kod dostavljanja potrebnih informacija FOO-u (bez obzira da li se radi o nalogu FOO-a ili ne). Zakon utvrđuje da ni Obveznik, ni njegovi uposleni, koji su FOO-u dostavili takve informacije, ne mogu biti odgovorni za eventualne štete nanesene klijentu ili trećim osobama, niti mogu biti krivično ili građanski odgovorni u vezi sa tim.

2.8. Nadzor

2.8.1. Nadzor nad radom članova Saveza - Obveznika u sistemu spečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti obavlja Federalno ministarstvo financija BiH.

2.8.2. Savez će, također u okvirima svoje ovlasti u skladu sa aktima u BiH i obavezama koje proizilazi iz međunarodnih obaveza (članstvo IFAC-u i Accountancy Europe) vršiti nadzor nad usklađenošću i provedbi mjera sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti kod svojih članova, odnosno pružaoca profesionalnih usluga.

3. Lista pokazatelja sumnjivih transakcija i klijenata

(Indikatori rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti)

3.1. Opće napomene

3.1.1. Članovi Saveza – Obveznici su dužni utvrditi vlastite liste indikatora, odnosno pokazatelja koji mogu ukazati na sumnje od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, u čemu im se, pored ostalih, preporučuju i ovdje navedeni indikatori, što ne ograničava članove Saveza da u liste uvrste i ovdje nepomenute indikatore, koje ocjenjuju važnim za identifikaciju i praćenje klijenata kojima pružaju usluge.

3.1.2. Lista indikatora koji ukazuju na sumnje od mogućeg pranja novca i financiranja terorizma članovima Saveza čine osnov prilikom izrade i primjene internog programa procjene rizika, kao i prilikom identifikacije i praćenja klijenata.

3.1.3. Članovima Saveza, kao prioritetni se preporučuju navedeni „Indikatori za djelatnost revizora i računovođa“, ali su dužni obratiti pozornost u radu sa klijentima i po osnovu drugih indikatora, općih i prioritetno specifičnih za djelatnosti drugih obveznika.

3.1.4. Članovi Saveza – Obveznici obavezno dostavljaju FOO-u utvrđenu listu pokazatelja za prepoznavanje sumnjivih transakcija i klijenata.

²² Odnosi se na one dokumente koji su bili predmet sumnji na moguće pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti, koji su kao takvi prijavljeni FOO-u, kao i dokumente iz točke 2.7.1.3. ovih Smjernica.

²³ Obveznici su dužni posebno osigurati doslovnu primjenu odredbi Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH (*Službeni glasnik BiH*, broj: 54/05 i 12/09) i Zakona o zaštiti osobnih podataka BiH (*Službeni glasnik BiH*, broj: 49/06, 76/11 i 89/11).

3.2. Indikatori za djelatnost revizora i računovođa²⁴

3.2.1. Osnovni podaci o klijentu i njegovim poslovima

Podrazumijevaju indikatore rizika koji se odnose na klijenta kao fizičku osobu ili klijenta pravnu osobu, njegova odgovorna i ovlaštena osoba, stvarne vlasnike, zastupnike i opunomoćenike, kao i vrstu poslova koje obavlja i način na koji to radi. Pokazatelji rizika, koji mogu ukazivati na sumnje od mogućeg pranja novca i/ili financiranja terorizma po ovom osnovu, su:

(a) klijent - pravna osoba je osnovana bez posebnog poslovnog opravdanja (ovo se odnosi i na osnivanje supsidijarnih firmi, podružnica, filijala, novih pogona i slično);

(b) klijentov stvarni vlasnik ima sjedište (kada je pravna osoba), odnosno državljanstvo (kada je fizička osoba) u zemlji, odnosno zemlje, koja je označena kao zemlja u kojoj se obavlja promet narkoticima i/ili u kojoj se ne sprovode propisi za sprečavanje pranja novca i financiranje terorizma, koja je označena kao off shore destinacija i/ili „porezi raj“, odnosno u kojoj postoji značajan stupanj korupcije²⁵;

(c) klijent često mijenja adresu;

(d) adresa sjedišta klijenta i sa njim povezanih osoba je ista;

(e) računovođi, odnosno revizoru, nikada nije omogućeno da pregleda poslovne prostore ili proizvodne pogone klijenta iz čega se može zaključiti da se radi o fiktivnom preduzeću;

(f) klijentova organizacijska struktura je komplicirana, odnosno složena i neefikasna, što je uzrok i njenoj ekonomskoj neopravdanosti, odnosno ne postoje opravdani razlozi za to (ovo je posebno važan indikator u uvjetima kada se ne može utvrditi stvarni vlasnik klijenta – pravne osobe);

(g) klijent je uključen u poslove koji nisu karakteristični za njegovo poslovanje ili ulazi u poslovne odnose koji za njega nisu ekonomski opravdani, odnosno nisu sadržani u njegovoj važećoj registraciji djelatnosti (osim ukoliko se ne radi o dozvoljenim dopunskim poslovima u skladu sa zakonom);

(h) klijent posluje sa neprofitnim ili dobrotvornim organizacijama, za što ne postoji pravi ekonomski razlog;

(i) klijent posluje sa partnerima iz država u kojima se obavlja promet narkoticima ili u kojima se ne sprovode propisi za sprečavanje pranja novca i financiranje terorizma²⁶ (ovo se odnosi i na slučajeve kada klijent ima sjedište u ovakvim zemljama, odnosno klijentov stvarni vlasnik);

(j) klijent posluje sa subjektima iz država koje su poznate kao „porezni raj“, posebno kada se radi o posebnim vrstama poslova kao što su plaćanje troškova savjetovanja ili troškova za istraživanje društva koja ne obavlja ili ne smije obavljati trgovinske ili proizvodne djelatnosti u državi u kojoj je registrirano²⁷ (ovo se odnosi i na slučajeve kada klijent ima sjedište u ovim zemljama);

(k) klijent vrši dokapitalizaciju poduzeća bez ekonomski opravdanog razloga;

²⁴ Neki od navedenih indikatora se ponavljaju u više podnaslova, kada je riječ o indikatorima koje se mogu svrstavati po više osnova na koje obveznici treba da usmjere dužnu pažnju.

²⁵ Zemlje na listama UN-a i EU (vidjeti Priloge 1., 2. 3.i/ili 4.). Pravilnik nije precizirao značenje „zemlje u kojima postoji značajan obim korupcije“ (čl.4., stavak (1), točka d), pa informaciju iz Priloga # 4 treba kod pojedinih zemalja koristiti oprezno u davanju kvalifikacija. Ovo se posebno odnosi na zemlje sa sredine te liste.

²⁶ Zemlje na listama UN-a i EU (vidjeti Priloge 1., 2. i 3.).

²⁷ Zemlje na listi EU (vidjeti Prilog 4.).

(l) klijent raspolaže sa opsežnom imovinom (luksuzni automobili, apartmani za stanovanje, rezidencije plovila i slično), koja ne spada u uobičajene okvire poslovanja društva, odnosno ne može se dovesti u vezi sa registriranom djelatnošću klijenta;

(m) klijent pod istragom za kaznena djela pranja novca ili financiranja terorizma;

(n) u klijentovom poslovanju pojavljuju se velike i neobjašnjive oscilacije u prihodima i/ili rashodima, odnosno neuobičajeno i neobjašnjivo visoki prihodi u odnosu na rashode;

(o) nedovoljno objašnjen jednokratni prihod, kada on doseže značajno povećanje (na primjer: 10 puta u odnosu na prosječnu jednomjesečnu realizaciju u prethodnoj godini u istoj djelatnosti, a da se pri tom obim proizvodnja, odnosno pruženih usluga, nije povećao ili nije bitnije povećao);

(p) potraživanja ili dugovanja se otpisuju bez pratećih dokaza ili bez prisutnosti i nalaza komisija;

(q) u klijentovom poslovanju su česte pojave viškova i/ili manjkova robe;

(r) klijent u računovodstvenim ispravama evidentira nepostojeće ili već naplaćene dugove, odnosno ne evidentira vlastite postojeće obaveze.

3.2.2. **Klijentovi uposlenici**

Podrazumijeva uposlene kod klijenta (u stalnom radnom odnosu ili povremeno uposlene), u smislu njihove stručnosti, iskustva, odnosa prema poslovnim obavezama, njihovom ponašanju i drugim aspektima, kao i njihovom odnosu sa klijentom, odnosno njegovom odgovornom osobom, kad je klijent pravna osoba. Pokazatelji rizika, koji mogu ukazivati na sumnje od mogućeg pranja novca i/ili financiranja terorizma po ovom aspektu, su:

(a) klijent nema uposlenih, što nije uobičajeno za njegovu vrstu i način poslovanja;

(b) klijent nema evidenciju o stalno ili po ugovoru uposlenih radnika, što je neuobičajeno za djelatnost koju obavlja, odnosno suprotno je važećim propisima;

(c) klijent, odnosno njegovi uposlenici, ne poznaju dobro svoj posao, iz čega je moguće zaključiti da ga i ne obavljaju ili da ga obavljaju u veoma malom obimu;

(d) klijent uvjerava ili želi uvjeriti uposlenika da ne ispuni neki od dokumenata, koji su potrebni za izvođenje posla ili transakcije;

(e) uposlenici (uključujući i odgovorne i ovlaštene osobe, i druge vezane osobe sa klijentom) primaju plaću ili dio plaće iz nepoznatih izvora, odnosno iz izvora koji nisu zakonom propisani;

(f) sumnjivo ponašanje i poslovanje uposlenika (na primjer: iznenadno visoko trošenje, ne korištenje odmora itd);

(g) klijentovo osoblje ne izvještava o neobičnim ili sumnjivim transakcijama, iako im je bilo jasno da postoje i da su o tome trebali izvjestiti;

(h) klijentovo osoblje namjerno krši unutrašnja akta klijenta, protokole, propise o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma.

3.2.3. Transakcije

Podrazumijeva transakcije vezane za plaćanje isporučenih roba i/ili usluga, odnosno naplatu primljenih roba i/ili usluga, investicije, uključujući i vrijednosne papire i dokapitalizacije, osnivanje supsidijarnih društava, pozajmice i neku drugu vrstu transakcija, kao i druge aktivnosti vezane uz to. Pokazatelji rizika, koji mogu ukazivati na sumnje od mogućeg pranja novca i/ili financiranja terorizma, po ovom osnovu su:

(a) klijent plaća ili vrši naplate za nedefinirane radnje, proizvode ili usluge, odnosno vrši neuobičajene naplate ili isplate plaćanja;

(b) naručilac posla unaprijed plaća za posao koji još nije dogovoren ili je malo vjerovatno da će biti dogovoren, bez obzira da li se radi o plaćanju od strane klijenta ili prijemu sredstava tj.naplati;

(c) klijent inzistira bez posebnog razloga na brzom izvođenju posla ili transakcije;

(d) klijent vrši neuobičajene transakcije, transakcije sa povezanim osobama ili osobama koje odstupaju od uobičajenih stranaka (plaćanje fizičkim osobama, politički ili javno eksponiranim osobama);

(e) klijent ima česta putovanja u inozemstvo, koja su sa stanovišta obima i vrste poslova koje obavlja nepotrebna, neuobičajena i skupa;

(f) priljev ili odljev sredstava sa, odnosno na, račun u inozemstvu, gdje stranka nema poslovnog partnera;

(g) vrše se neodovoljno objašnjena ili nelogična plaćanja prema kćerkama firmama ili drugačije povezanim društvima²⁸, odnosno prema fizičkim osobama;

(h) klijent koristi platežna sredstva izdata u drugoj državi, iako u toj državi ne obavlja djelatnost, nema ni stalno ni privremeno prebivalište (osim uobičajenih platežnih sredstava - valuta);

(i) klijent često vrši gotovinske transakcije (uplate i isplate), iako za djelatnost kojom se bavi taj vid plaćanja nije uobičajen;

(j) gotovinske transakcije klijenta vrše se uglavnom u pojedinačnim iznosima ispod granice za koju je propisana identifikacija i/ili obavještanje FOO-a;

(k) klijent koristi više sefova u bankama za čuvanje, odnosno promet nekretnine, tj. ukoliko nema potreba za čuvanjem dokumentacije ili ako taj broj prevazilaze objektivne potrebe za čuvanjem dokumentacije, što ukazuje na njihovu upotrebu u druge namjene, u cjelosti ili djelimično;

(l) klijent prijevremno otplaćuje kredit ili pozajmicu gotovinom;

(m) klijent ima određen broj transakcija koje su, poredeći sa ostalim transakcijama, neuobičajeno velike i/ili za takve iznose teško se može utvrditi realnost njihove osnove;

(n) klijentovi neaktivni račni iznenada postaju aktivni i preko njih se vrše značajni transferi u obimu i učestalosti (u odnosu na klijentov obim poslovanja);

²⁸ Posebno ukoliko klijent ne izvršava propisanu obavezu izrade izvještaja o transfernim cijenama, kojima je obuhvatio takve transakcije ili ako u takvim izvještajima postoje osnovane sumnje da nisu urađeni u skladu sa propisanim standardima.

(o) klijent nudi novac ili druge neuobičajene pogodnosti kao protuuslugu za izvođenje vidljivo neuobičajenog ili sumnjivog posla;

(p) klijent zaključuje ugovor o životnom osiguranju sa plaćanjem jednokratne premije, te ugovor raskida prije ugovorenog roka bez razumnog, odnosno opravdanog razloga.

(q) klijent u kratkom roku uspostavlja više poslovnih odnosa sa različitim finansijskim institucijama, posebno ukoliko se za to ne može utvrditi poslovni osnov i potreba;

(r) klijent vrši transakcije sa neprofitnim ili dobrotvornim organizacijama, za što ne postoji pravi ekonomski razlog;

(s) klijent vrši transakcije za prijenos dobitka od on line igara na sreću;

(t) klijent vrši transakcije sa partnerima iz država u kojima se obavlja promet narkoticima ili u kojima se ne sprovode propisi za sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma²⁹ (ovo se odnosi i kod obavljanja transakcija preko zemalja sa nevedenih lista, bez obzira da li se radi o isplati ili naplati sredstava);

(u) klijent vrši transakcije sa subjektima iz država koje su poznate kao „porezni raj“, posebno kada se radi o posebnim vrstama poslova, kao što su plaćane troškova savjetovanja ili troškova za istraživanje koje se ne obavlja ili ne smije obavljati trgovinske ili proizvodne djelatnosti u državi u kojoj je registrirano³⁰ (ovo se odnosi i na slučajeve kada se transakcije vrše preko zemalja sa ove liste);

(v) klijent učestalo vrši transakcije vezane za kupovinu i/ili prodaju virtualnih valuta.

3.2.4. Dokumentacija i informacije

Podrazumijeva dokumentaciju i informacije vezano za ili dobivenih od klijenta u vezi sa njegovim osnovnim podacima (što uključuje njegovu odgovornu i ovlaštenu osobu, stvarne vlasnike, zastupnike i oponomoćnike), transakcijama, poslovnim odnosima i njegovim klijentima, osnovama za knjiženje određenih računovodstvenih promjena i drugim važnim pitanjima u vezi sa klijentom. Pokazatelji rizika, koji mogu ukazivati na sumnje od mogućeg pranja novca i/ili financiranja terorizma sa ovog aspekta, su:

(a) klijent pruža sumnjive, nejasne ili nepotpune informacije o svojim transakcijama, poslovanju, odgovornoj, ovlaštenoj osobi, stvarnim vlasnicima, zastupnicima ili opunomoćenicima;

(b) klijent podnosi dokumente za koje se može zaključiti da su krivotvoreni, preuređeni ili na drugi način nepravilni;

(c) klijentovi identifikacijski dokumenti su novi, odnosno izdati su prije kratkog vremena;

(d) klijentovi identifikacijski dokumenti su izdati u inozemstvu, odnosno njihova vjerodostojnost se teško može provjeriti;

(e) klijent, vezano za zahtjev računovođe ili revizora za pojašnjenje određenih informacija, transakcija, poslovnih odnosa, identiteta osobe i slično, odnosno dostavu ispravne dokumentacije u vezi sa tim, postupa na način da izbjegne ispuniti ovu obavezu;

²⁹ Zemlje na listama UN-a i EU (vidjeti Priloge 1., 2. i 3.).

³⁰ Zemlje na listi EU (vidjeti Prilog 4.).

(f) o transakcijama klijenta nema nikakvih dokaza (ispravni dokumenti, informacija ili pojašnjenja) ili ti dokazi nisu zadovoljavajući, odnosno ne mogu biti uzeti kao ispravni u skladu sa važećim propisima i standardima struke;

(g) klijentove transakcije su knjižene na osnovu nevjerodostojne i nekompletne dokumentacije;

(h) robne deklaracije, vanjskotrgovine, špediterske i knjigovodstvene dokumentacije kod klijenta su neusklađene;

(i) klijent ne zna pouzdano gdje se nalazi njegova poslovna dokumentacija, što uključuje i finansijsku, odnosno knjigovodstvenu dokumentaciju;

(j) klijentova knjigovodstvena dokumentacija je neažurna, neadekvatna i/ili neuredna;

(k) klijentova knjigovodstvena dokumentacija se često gubi, nestaje ili je uništena „višom silom“;

(l) kod klijenta je uočena pojava paralelne dokumentacije;

(m) klijent često mijenja ovlaštene potpisnike računovodstvene dokumentacije.

3.2.5. **Komunikacije i ponašanje klijenta**

Podrazumijeva svaku vrstu komunikacija klijenta sa članom Saveza – Obveznikom koji mu pruža usluge, što uključuje, ali se ne ograničava samo na, dostavu dokumentacije i informacija, odnosno na redovne komunikacije vezane za poslovanje putem telefona i maila. Pokazatelji rizika, koji mogu ukazivati na sumnje od mogućeg pranja novca i/ili financiranja terorizma po tom osnovu, su:

(a) klijent izbjegava da mu se dokumentacija ili druge vrste komuniciranja sa njim dostavljaju, odnosno obavljaju putem zvanične službene adrese, koja je upisana u važeće dokumente o njegovoj registraciji u zemlji;

(b) klijent upotrebljava druge vrste poštanskih adresa, umjesto adrese ulice, što nije uobičajeno za navedeno mjesto ili područje (na primjer: poštanski broj i slično);

(c) klijent u više navrata koristi jednu adresu, ali često mijenja imena ovlaštenih osoba i/ili osoba ovlaštenih za raspolaganje računom;

(d) klijent je tajan i protivi se direktnom susretu sa računovođom i/ili revizorom (ovo se odnosi i na odgovorne i ovlaštene osobe klijenta pravne osobe, njegove stvarne vlasnike, zatupnike i opunomoćnike);

(e) klijentov privatni ili službeni telefon je isključen ili je navedeni broj nevažeći;

(f) klijent uporno nastoji određene transakcije ili druge bitne događaje tumačiti računovođi i/ili revizoru „na svoj način“ i u okviru toga inzistirati da se na određen način, koji je suprotan važećim propisima i/ili standarima, takve transakcije i/ili događaji računovodstveno evidentiraju;

(g) klijent često mijenja računovođe i/ili revizore³¹;

(h) klijent sa računovođom i/ili revizorom raskida ugovor o suradnji iz razloga zahtjeva za dodatnim objašnjenjima pojedinih računovodstvenih pozicija, bez drugih osnovanih razloga;

³¹ Ovdje se isključuju slučajevi promjene revizora propisani Zakonom.

- (i) klijent računovođi ili revizoru osporava ili zabranjuje kontakte sa kupcima i/ili dobavljačima;
- (j) klijent traži da mu računovođa, odnosno revizor suprotno od prakse i ugovorenog odnosa, u svoje ime i za svoj račun, obavi transakciju;
- (k) klijent (kod klijenta pravne osobe: njegova ovlaštena ili odgovorna osoba, stvarni vlasnik, zastupnik ili opunomoćnik) žive preko svojih realnih mogućnosti;
- (l) klijent pokazuje neuobičajeno veliko zanimanje za kontrole i politike njihovog sprovođenja;
- (m) klijent neuobičajeno dobro poznaje pravila o obavještanju o sumnjivim transakcijama;
- (n) klijent je neuobičajeno dobro upoznat sa predmetima koji se odnose na pranje novca i financiranje terorizma ili tako djeluje;
- (o) klijent u komunikacijama sa računovođom i/ili revizorom samoinicijativno zaključuje da su određena sredstva „čista“ i da nisu „oprana“;
- (p) klijent izjavljuje, priznaje ili na drugi način postoje osnovane sumnje da je upleten u nezakonite radnje.

3.3. **Ostali indikatori vezano za prijetnje od pranja novca**

3.3.1. Članovi Saveza – Obveznici dužni su, pored naprijed navedenih indikatora koji se odnose specijalistički na njihovu profesiju, obrati pozornost i na indikatore koji su opće prirode i one koji se odnose prioritetno na druge specijalnosti tj. druge obveznike i njihove specijalnosti, kako je navedeno u Pravilniku³²:

- (a) opći pokazatelji;
- (b) bankovni računi;
- (c) off shore poslovne aktivnosti;
- (d) osobne transakcije;
- (e) korporativne i poslovne transakcije;
- (f) elektronski transferi novčanih sredstava;
- (g) krediti;
- (h) korištenje sefova u bankama;
- (i) životno osiguranje;
- (j) vrijednosni papiri;
- (k) mjenjačnice;

³² Članci 12.do 25. Pravilnika.

- (l) notari;
- (m) lizing društva.

3.3.2. Obaveze članova Saveza iz prethodne točke posebno se odnose na slučajeve kada stupaju u poslovni odnos i tokom poslovnog odnosa sa klijentima čija je profesionalna specijalnost neka od navedenih.

3.3.3. U slučaju bilo kakvih sumnji na pranje novca po ovom osnovu, bez obzira na obaveze koje imaju drugi obveznici, računovođe i revizori treba o tim sumnjama da obavijeste FOO:

3.4. Indikatori koji se odnose na financiranje terorizma

3.4.1. Osnovni indikatori koji ukazuju na sumnju financiranja terorizma su osobe (fizičke i pravne) sa listi UN-a i EU-a, koje su ocijenje kao osobe koje su povezane sa terorizmom i/ili financiranjem terorizma (u daljem tekstu UN i EU liste). UN i EU liste se mogu naći na adresama:

- (a) Lista UN: <http://www.un.org/sc/committees/1267/consolist.shtml>
- (b) Lista EU³³: http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm

3.4.2. Pored navedenoga u prethodnoj točki, kao indikatori na moguće sumnje na financiranje terorističkih aktivnosti mogu biti:

(a) klijent je osoba koja otvoreno podupire ciljeve terorističke organizacije ili je povezana sa terorističkom organizacijom, a ne nalazi se na naprijed navedenim listama;

(b) klijent ima više računa na koje prima manje iznose novca;

(c) izjave i podaci u postupku KYC³⁴ su nekonzistentni;

(d) veliki broj ovlaštenih osoba po računu pravne osobe ili NPO³⁵;

(e) klijent ima adresu ili sjedište u zemlji iz koje dolaze osobe sa UN ili EU liste;

(f) upotreba skupih finansijskih usluga, iako se ta usluga mogla realizirati i sa manjim troškovima, provizijama i sl. (na primjer: transferi putem Western Uniona, Moneygrama);

(g) kod transakcije se upotrebljavaju rijetki ili neuobičajeni dokumenti (vrijednosni papiri, založnice, čekovi i sl.), koji su popunjeni i neformalnim zapisima, znakovima, inicijalima i sl.;

(h) NPO ne vrši propisane godišnje obračune;

(i) visoki i neobjašnjeni računi za troškove koji nisu u vezi sa djelatnošću NPO;

(j) NPO, koja prima donacije, nema program o njihovom dobivanju i trošenju;

Članci 12.do 25. Pravilnika.³³ Kad je u pitanju EU lista, na njoj se nalaze i osobe koje nisu sankcionirane iz razloga vezanih za financiranje terorističkih aktivnosti, pa je samo novu listu EU (drugi link), koja obuhvata i listu UN-a.

³⁴ KYC (*Know Your Customer*) – upoznajte svog klijenta, u prioritetu se preporučuje ovaj pristup bankama, osiguravajućim društvima, mikrokretnim organizacijama i sl., ali bi bilo uputno da isti primjenjuju i računovođe i revizori, posebno kada je riječ o većim agencijama, servisima i sl.

³⁵ NPO – neprofitna organizacija

- (k) NPO nema mehanizme provjere da li su donacije stigle do pravog korisnika;
- (l) visok iznos donacija u NPO od samo jedne osobe;
- (m) donacije u NPO su namijenjene uskom krugu ljudi;
- (n) NPO nema dokumente o općim administrativnim radnjama, odlukama, politikama djelovanja;
- (o) finansijske aktivnosti NPO nisu u skladu sa ciljevima zbog kojih je osnovana;
- (p) NPO transferira sredstva u državi ili regiji, odnosno državu ili regiju, iz kojih dolaze osobe sa UN i/ili EU lista;
- (q) značajan dio finansijskih sredstava se drži u gotovini;
- (r) finansijska sredstva neprofitne organizacije se nalaze na računima fizičkih osoba.

4. Završne napomene

4.1. Ove Smjernice sačinjene su u cilju podrške članovima Saveza, upućivanja na njihove zakonske obaveze po pitanju aktivnosti i provođenja mjera sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te ukazivanja na ključne procedure u cilju izvršavanja tih obaveza. Smjernice nisu, niti mogu biti, zamjena za odredbe utvrđene Zakonom, Pravilnikom i drugim aktima nadležnih organa BiH, koji su jedini važeći okvir za pravilno i potpuno izvršavanje obaveza članova Saveza po pitanju sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

4.2. Savez skreće pozornost svojim članovima da je neizvršavanje, nepotpuno ili nepravilno izvršavanje njihovih obaveza utvrđenih Zakonom i Pravilnikom podložno krivičnoj i/ili prekršajnoj odgovornosti i sankcijama, zavisno od vrste prekršaja.

4.3. Savez smatra posebno važnim da još jednom naglasi svojim članovima - Obveznicima opasnost od potencijalne odgovornosti u smislu prethodne točke, a vezano za odredbe članka 2. Zakona, gdje se Pranjem novca i/ili financiranjem terorističkih aktivnosti smatraju i slučajevi prikrivanja, zataškavanja ili savjetovanja vezano za aktivnosti pranja novca i/ili financiranja terorističkih aktivnosti, pod što se mogu podvesti i slučajevi saznanja za ovakve radnje ili namjere i ne postupanje u skladu sa propisanim obavezama u tim slučajevima.

4.4. Liste koje su naveden u prilogu Smjernica su trenutno aktuelne i podložne su stalnim promjenama, te su i aktuelne do prve promjene određene liste. Na listama su navedene adrese na kojima se trebaju vršiti provjere prilikom svake upotrebe određene liste, u smislu obaveze člana Saveza navedene u ovim Smjernicama.

Prilog # 1: Lista zemalja koje ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

(zemlje koje ne predstavljaju veći rizik) - Aneks Pravilnika o provedenju Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (*Službeni glasnik BiH, broj: 47/15*). Članovi Saveza – Obveznici su dužni pratiti promjene ove liste, koje će Vijeće ministara BiH objavljivati u Službenom glasniku BiH.

1. Argentina	13. Finska	25. Kanada	37. SAD
2. Australija	14. Fransuska	26. Litvanija	38. Sjeverna Makedonija
3. Austrija	15. Grčka	27. Latvija	39. Slovačka
4. Albanija	16. Holandija	28. Mađarska	40. Slovenija
5. Belgija	17. Hrvatska	29. Meksiko	41. Srbija
6. Brazil	18. Indija	30. Norveška	42. Španija
7. Bugarska	19. Irska	31. Novi Zeland	43. Švedska
8. Kina	20. Island	32. Njemačka	44. Švicarska
9. Crna Gora	21. Italija	33. Poljska	45. Turska
10. Češka Rep.	22. Japan	34. Portugal	46. Velika Britanija.
11. Danska	23. Južna Afrika	35. Rumunija	
12. Estonija	24. Južna Koreja	36. Singapur	

Prilog # 2: UN (FATF) Lista zemalja koje ne ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

(zemlje većeg rizika) - utvrđeno za 2018. godinu. Pratiti promjene ove liste na:

<http://www.un.org/sc/committees/1267/consolist.shtml>

1. Bahami	6. Iran	11. Šri Lanka
2. Bocvana	7. Jemen	12. Trinidad i Tobago
3. Koreja, DNR	8. Kambodža	13. Tunis
4. Etiopija	9. Pakistan	
5. Guam	10. Sirija	

Prilog # 3: EU Lista zemalja koje ne ispunjavaju međunarodno prihvaćene standarde o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

(zemlje većeg rizika) - utvrđeno 13.02.2019. godine. Pratiti promjene ove liste na:

https://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm

1. Afganistan	7. Guam	13. Pakistan	19. Sirija
2. Američka Samoa	8. Iran	14. Panama	20. Trinidad i Tobago
3. Bahami	9. Irak	15. Portoriko	21. Tunis
4. Bocvana	10. Koreja, NDR	16. Samoa	22. US Djevičanska ostrva
5. Etiopija	11. Libija	17. Saudijska Arabija	23. Jemen
6. Gana	12. Nigerija	18. Šri Lanka	

Prilog # 4: EU Lista nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe³⁶

(zemlje većeg rizika) - utvrđeno 26.03.2019. godine (Službeni glasnik EU: 2019/C 114). Pratiti promjene ove liste na:

<https://eur-lex.europa.eu/oj/2018/direct-access.html?locale=hr&ojYear=2018>

1. Američka Samoa	6. Dominika	11. Samoa
2. Aruba	7. Fidži	12. Trinidad i Tobago
3. Barbados	8. Guam	13. Ujedinjeni Arapski Emirati
4. Belize	9. Maršalska ostrva	14. Američka Djevičanska ostrva
5. Bermudi	10. Oman	15. Vanuatu

Prilog # 5: Lista zemalja rangiranih prema indeksima percepcije korupcije za 2018. godinu

preuzeto od: *Transparency International*, 31.03.2019. godine (Pratiti na: <https://www.transparency.org/cpi2018#results>)

³⁶ Ovo je tzv. "crna lista". Međutim, BiH se u istom dokumentu EU-a navodi u tzv. „sivoj listi“, sa obavezama (1) potpisivanja i ratificiranja Međunarodnog sporazuma OEC D-a o uzajnoj administrativnoj pomoći i (2) članstva u Uključivom okviru za borbu protiv BEPS-a (*Erozija poreske osnovice i izmještanja dobiti*). Obje obaveze treba da se realiziraju do kraja 2019. godine.

Napomena: Zakon i Pravilnik nisu precizirali koje su to zemlje koje imaju značajan obim korupcije sa aspekta kvantifikacije tj. indeksa percepcije korupcije iz izvještaja Transparency International-a. Preporuka je da se pozornost obrati kod zemalja sa indeksom ispod 50, što ne znači i automatsko prijavljivanje FOO-u.

poz.	zemlja	bodova	poz.	zemlja	bodova	poz.	zemlja	bodova
1	Danska	88	61	Kuba	47		Malavi	
2	Novi Zeland	87		Malezija		120	Mali	32
	Finska			Rumunija			Ukraina	
3	Singapur	85		Mađarska			Džibuti	
	Švedska		64	Sao Tome & Principe	46	124	Gabon	
	Švicarska			Vanuatu			Kazahstan	31
7	Norveška	84		Crna Gora			Maldivi	
8	Holandija	82	67	Grčka	45		Nepal	
	Kanada			Senegal			Dominikanska Rep.	
	Luksemburg	81		Bjelorusija		129	Siera Leone	30
11	Njemačka	80	70	Jamajka	44		Togo	
	Velika Britanija	80		Solomoska ostrva			Bolivija	
13	Australija	77		Južna Afrika			Honduras	
	Austrija			Maroko		132	Kirgistan	29
14	Hong Kong	76	73	Surinam	43		Laos	
	Island			Tunis			Minamar/Burma	
17	Belgija	75	77	Bugarska	42		Paragvaj	
	Estonija			Burkina Faso			Gvineja	
18	Irska	73		Gana		138	Iran	28
	Japan			Indija			Liban	
21	Francuska	72	78	Kuvait	41		Meksiko	
22	SAD	71		Lesoto			Papua N.Gvineja	
	UAE			Trinidad & Tobago			Rusija	
23	Urugvaj	70		Turska			Gvatemala	
	Barbados		85	Argentina	40	144	Kenija	27
25	Butan	68		Benin			Komori	
27	Čile	67	87	Kina	39		Mauritanija	
28	Sejšeli	66		Srbija			Nigerija	
29	Bahami	65		Bosna i Hercegovina		149	Bangladeš	26
30	Portugal	64	89	Indonezija	38		Centralnoafrička Rep.	
31	Brunaji Darusalam	63		Šri Lanka			Uganda	
	Tajvan			Svazilend			Azerbejdžan	
33	Katar	62		Gambija		152	Kamerun	25
	Bocvana			Gvajana			Madagaskar	
34	Izrael	61	93	Sjeverna Makedonija	37		Nikaragva	
	Poljska			Kosovo			Tadžikistan	
36	Slovenija	60		Mongolija		157	Eritreja	24
	Češka Republika			Panama		158	Mozambik	23
38	Kipar	59		Albanija		160	Uzbekistan	22
	Litvanija			Behrein			Zimbabve	
	Gruzija		99	Filipini	36	161	Haiti	20
41	Latvija	58		Kolumbija			Kambodža	
	St.Vinsent & Grenadines			Tajland			Kongo, DR	
	Španija			Tanzanija			Turkmenistan	
45	Dominika	57		Alžir		165	Angola	19
	Kabo Verde			Armenija			Čad	
48	Koreja, Južna	56	105	Brazil	35	168	Kongo	18
	Kostarika			Egipat			Irak	
50	Ruanda	55		El Salvador		170	Venecuela	17
	St.Lucija			Obala slonovače			Burundi	
51	Malta	54		Peru			Libija	
52	Namibija	53		Timor-Leste			Afganistan	
	Grenada			Zambbija		172	Ekvatorijalna Gvineja	16
53	Italija	52		Ekvador	34		Gvineja Bisau	
	Oman		114	Etiopija			Sudan	
56	Mauricijus	51		Niger		176	Koreja, NDR	14
57	Slovačka	50		Moldavija			Jemen	
	Jordan		117	Pakistan	33	178	Južni Sudan	13
58	Saudijska Arabija	49		Vijetnam			Sirija	
60	Hrvatska	48	120	Liberija	32	180	Somalija	10